

Lausunto

30.06.2022

MV/26/05.03.00/2022 1 (3)

Helsingin kaupunki / Kaupunkiympäristön toimiala
PL 10
00099 Helsingin kaupunki

Viite Lausuntopyyntö (sähköposti 22.4.2022)

Asia **HELSINKI, Malmin kalmistotien uudisrakennuksen rakentaminen**

osoite Malmin hautausmaa, Malmin kalmistotie, 00700 Helsinki

Helsingin kaupungin Kaupunkisuunnittelutoimi on pyytänyt lausuntoa Malmin hautausmaan uudisrakennuksen, hautausmaan keskitettyjen vainajatiilojen rakentamisesta.

Lausuntopyynnön liitteenä ovat Verstas Arkkitehdit Oy:n laatima suunnitelmakooste havainnekuvineen (4.11.2021) sekä Ramboll Finland Oy:n pihasuunnitelma (3.11.2021).

Kohde

Helsingin suomalais-ruotsalainen seurakunta lunasti 1888 sotilaiden harjoituskenttäalueen hautausmaaksi. Malmin Hautausmaa vihittiin käyttöön 1894. Ns. venäläinen hautausmaa liitettiin kokonaisuuteen 1920. Vuonna 1936 aloitettiin suuremmat laajennukset arkkitehtien Arvo Muroman ja Albert Nybergin suunnitelmien mukaan.

Malmin asemalta vedettiin pistoraide hautausmaalle 1894, ja vainajat kuljetettiin Harjun ruumishuoneelta rautateitse. Hautausmaan asema valmistui 1896. Se on toiminut myöhemmin hautausmaan työntekijöiden huoltorakennuksena. Ruumishuoneen toiminta lakkautettiin 1950-luvun lopulla.

Vanhimmat säilyneet haudat ovat vuodelta 1895. Keskiosassa on yksityinen, 1890-luvulla perustettu Åbergin hautausmaa ja korttelissa 34 alun perin yksityinen Rundmanin alue 1900-luvun alusta. Hautausmaalla on työväestön yksittäis- ja linjahautoja sekä 1930-luvulta alkaen yleistyneitä perhehautoja.

Malmin siunauskappelin (rakennusperintötunnus 203683, 310503) suunnitteli Selim A. Lindqvist 1921 ja se valmistui 1923. Kappeli sijaitsee vanhalta portilta (Pihlajamäentien portilta) alkavan symmetrisen puistoakselin pohjoispäässä. Siunauskappeli on symmetrinen, punatiilinen ja olemukseltaan raskaspiirteinen rakennus, jossa on keskuskupoli. Kappelissa on useita erillisiä kappeleita. Muutostöitä on tehty 1952 alkaen; krematorio valmistui 1965. Uusi krematorio valmistui kappelin viereen 2007 (Arkkitehtitoimisto Rotko & Hytönen Oy).

Hautausmaan pohjoislaidalla on Lindqvistin 1936 suunnittelema funktionalistinen vesitorni.

Merkitys rakennusperintönä ja suojelutilanne

Malmin hautausmaa on Suomen suurin hautausmaa. Se on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristökohde RKY 1557 *Malmin hautausmaa*.

Malmin siunauskappeli (rakennusperintötunnus 203683, 310503) vuodelta 1923, vesitorni ja entinen rautatieasema on suojeltu asemakaavassa. Hautausmaa on voimassa olevassa kaavassa merkitty EH-alueeksi.

Uudisrakennus

Helsingin seurakuntayhtymä rakennuttaa Malmin hautausmaan pohjoisreunaan, Kehä I - moottoritien ja sen edessä olevan korkean kuusirivin äärelle vainajien säilytystilarakennuksen, jossa on myös tilat omaisia ja vainajien hyvästijättöä varten. Lisäksi suunnitelmaan kuuluu varauksena uuden krematorion rakentaminen. Uudisrakennuksen eteläpuolella on laaja muinaisjäännösalue, joka lähimpänä uudisrakennusta käsittää linnoitusrakenteiden raunioita.

Uudisrakennuksen on suunnitellut Verstas arkkitehdit Oy (2021).

Museoviraston kanta uudisrakennukseen

Uudisrakennus sijoittuu metsäiselle alueelle hautausmaan pohjoisosaan kehätien lähelle. Huoltoalue sijoittuu tulevan rakennuksen pohjoispuolelle vasten moottoritietä ja sen väliin jätettävää tai istutettavaa kuusiriviä. Rakennus auttane vaimentamaan osittain moottoritietä kantautuvaa ääntä.

Rakennuksen arkkitehtuuri on hallittua ja sen muoto luonteva, ilmaisuvoimainen ja tuo luonnollisella, perustellulla tavalla symboliikkaa kokonaisuuteen. Valittu materiaali keventää rakennuksen olemusta ja on samalla toivoa antava.

Rakennuksen hahmo on yksinkertainen ja sen muototeemana on ylöspäin, yhdeltä puoleltaan kaarena kohottautuva vainajatorni. Se antaa yksinkertaiselle rakennukselle voimakkaan, tunnistettavan teeman.

Rakennuksen julkisivumaailma on vaalea: vainajatornissa vaalea kattotiili, muut julkisivut vaalea suorakaidetiiltä. Rakennuksen funktiosta johtuen aukotus on niukkaa ja harkittua. Sisätiloissa omaisten tilat ovat harkiten suunniteltuja rauhallisine materiaaleineen ja pintoineen.

Lähellä, vaikkakaan ei samassa näkymässä oleva vanha punatiilinen kappelirakennus saa näin vastinparinsa.

Hautausmaalla on rakennuksia eri vuosikymmeniltä; on luonnollista, että myös oma aikamme jättää merkkinsä hautausmaan maisemakuvaan ja rikastaa hienovaraisella tavalla alueen ajallista kerrostumaa. Uusi rakennus ei kilpaile vanhan kappelin tai hautausmaan muiden vanhojen rakennusten kanssa, mutta on dialogissa niiden kanssa arvokkaalla tavalla.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Alueella sijaitsee muinaismuistolaila (295/1963) suojeltu kiinteä muinaisjäännös Tukikohta IX:9 (Ala-Malmi) (*tunnus muinaisjäännösrekisterissä 1000012124*). Kyseessä on I maailmansodan puolustusvarustus. Linnoitekohde sijaitsee Helsingin Malmin hautausmaan koillisosassa, varsinaisen hautausalueen ja hautausmaan pohjoispuolella kulkevan Kehä I

väliin jäävällä avokallioiden läikittämällä metsäisellä mäki-alueella. Nykyään maastossa on nähtävissä linnoitteen itä- ja länsipään kivistä ja betonista tehtyjä rakenteita sekä kallioon louhittuja ja maahan kaivettuja hautoja näiden yhteydessä. Rakenteita on todennäköisesti säilyneenä myös maan alla. Arkeologista kulttuuriperintöä koskeva osuus lausunnosta on valmisteltu yhdessä Helsingin kaupunginmuseon kanssa.

Helsingin kaupunginmuseon tutkijat ja rakennushankkeen edustajat tekivät maastokäynnin kohteelle 8.10.2021 (tutkija Heini Hämäläisen tarkastuskertomus 29.10.2021). Samalla kohde myös kartoitettiin ja kuvailtiin aiempaa tarkemmin. Uudisrakennushankkeen toteuttaminen koskee lähinnä linnoitteen länsiosaa.

Maastotarkastuksen 2021 jälkeen muinaisjäännöksen aluerajausta on muutettu hieman, mutta tätä uutta rajausta ei ole päivitetty hankkeen suunnitelmakartoille. Suunnitelmissa näkyy siis vanha aluerajaus. Aluerajaus tulee korjata suunnitelmiin.

Lausuntopyynnön materiaalin ja maastokäynnin perusteella uudisrakennus ei ulotu linnoitealueelle eli se voidaan toteuttaa siten, ettei kiinteään muinaisjäännökseen kajota. On kuitenkin huomioitava, ettei muinaisjäännös saa vaurioitua missään vaiheessa rakennustöitä. Rakentamisvaiheessa tulee muinaisjäännös erottaa selvästi työmaa-alueesta esim. aidalla, jotta sinne ei ajeta työkoneilla. Muinaisjäännösalueelle ei myöskään saa läjittää maata tai varastoida materiaalia. Mikäli muinaisjäännöksen merkitsemisessä on epäselvyyttä, voivat Helsingin kaupunginmuseon arkeologit avustaa asiassa.

Piha-aluesuunnittelussa tulee myös huomioida linnoitealue. Linnoitteen ympäristö, erityisesti uudisrakennuksen ja linnoitteen länsipään välinen rinne, tulisi jättää mahdollisimman luonnonmukaiseksi. Pihasuunnitelmassa *'oleva harvennettava ja täydennysistutettava metsä'* ulottuu muinaisjäännösalueelle. Muinaisjäännösalueella tehtävistä harvennuksista ja istutuksista tulee keskustella Helsingin kaupunginmuseon yhteyshenkilön kanssa. Muinaisjäännösalueella ei tule tehdä maan pintaa rikkovia toimenpiteitä.

Yhteyshenkilönne arkeologisen kulttuuriperinnön osalta Museovirastossa on intendentti Sari Mäntylä-Asplund, puh. 0295 33 6290, sari.mantyla-asplund@museovirasto.fi ja Helsingin kaupunginmuseossa tutkija Heini Hämäläinen, puh. 040334 5521, heini.hamalainen@hel.fi.

Museovirasto puoltaa uudisrakennushanketta Malmin kalmistotielle edellä kirjatuin huomioin.

Yli-intendentti

Helena Taskinen

Intendentti

Mikko Mannberg

Tiedoksi

Helsingin kaupunki / Helsingin kaupunginmuseo
Heini Hämäläinen / Helsingin kaupunginmuseo